

кейсів, що сприяє розвитку критичного мислення та навичок вирішення складних перекладацьких завдань студентами у реальній взаємодії з педагогами.

Ключові слова: метод навчання перекладу, усний переклад, кейс метод, Case Study, кейс.

Abstract. Rostomova L. Using the case method for in-depth study of professional aspects of translation. *The article considers the application of the case method in teaching translation, which reflects its effectiveness in the development of oral and written skills of translators. The case method is based on the study of real or fictional situations in the professional field, which allows students to analyze and find solutions for problematic tasks. The main methodological approaches to cases are considered, which contributes to the development of critical thinking and the skills of solving complex translation tasks by students in real interaction with teachers.*

Keywords: translation teaching method, oral translation, case method, Case Study, case.

Галина Сердюк

Комунальний заклад «Чернігівський обласний науковий ліцей»
Чернігівської обласної ради, Україна
serdyuk.galina@gmail.com

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЛІЦЕЮ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ

Професійна підготовка майбутніх фахівців-словесників передбачає формування дослідницької компетентності. «Науково-дослідницька діяльність студентів-філологів є чітко організованою, систематичною, послідовною» [2, с. 229]. Її результативність контролюється. Розвиток дослідницьких умінь у майбутніх учителів української мови і літератури здійснюється в процесі організації з ними науково-дослідної роботи. Важливим етапом є навчальна та педагогічна практики, що уможлиблює перевірку набутих навичок дослідницької діяльності.

Наша наукова розвідка акцентує увагу на проблемі розвитку дослідницької компетентності вчителя української мови і літератури в системі науково-методичної роботи ліцею. Проведене дослідження дозволило визначити сутність педагогічних умов, за яких здійснюється розвиток дослідницької компетентності вчителя-словесника. У нашому розумінні науково-методичний супровід – це цілісна система залучення педагогів до дослідницької діяльності та нові можливості для участі в наукових дослідженнях. Учитель української мови і літератури – це фахівець з мовно-літературної галузі знань, який «розв’язує навчально-виховні, інноваційно-методичні, дослідницькі проблеми та створює соціокультурне середовище в освітньому закладі» [3, с. 31]. Науково-методичний супровід учителів-філологів з організації дослідницької діяльності здобувачів освіти сприяє вдосконаленню професійних умінь фахівців, зокрема й розвитку дослідницької компетентності. Відповідно до експертної оцінки науковців (30 експертів) провідною педагогічною умовою є забезпечення своєчасного й дієвого науково-методичного супроводу вчителів української мови і літератури з організації дослідницької діяльності здобувачів освіти. На рис. 1 представлено результат рейтингової оцінки.

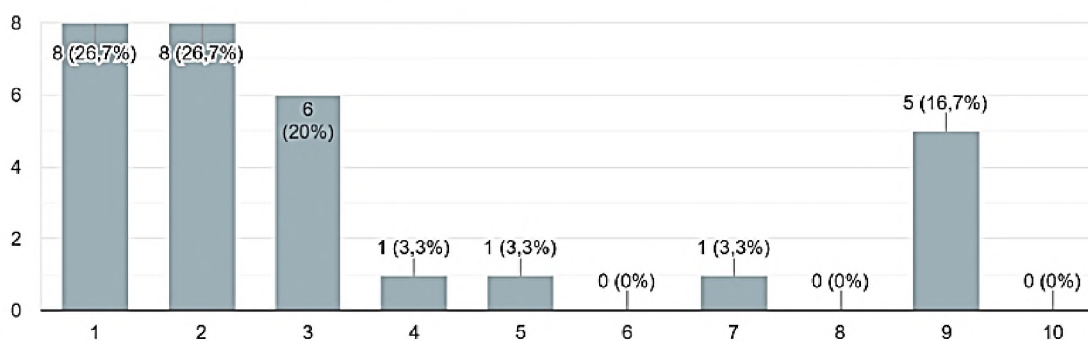

Рис. 1. Рейтинг педагогічної умови забезпечення науково-методичного супроводу вчителів української мови і літератури

Зазначимо, що в системі старшої профільної школи особливе місце займають наукові ліцеї, що забезпечують здобуття спеціалізованої освіти наукового спрямування. Та «наукова освіта – це педагогічний концепт, метою якого є популяризація та вивчення науки серед учнів» [1, с. 61]. Тому освіта, яку здобувають учні в старших класах, не тільки профільна, але й наукова, адже інструментом пізнання стає науковий метод. Навчальні програми з вивчення рідної мови та літератури «повинні поглиблювати розуміння наукових ідей, а також сприяти формуванню наукової позиції учня та розвитку його

дослідницьких можливостей» [1, с. 62]. Для реалізації цих завдань учитель теж повинен розвивати свою дослідницьку компетентність.

Пропонуємо організувати науково-методичний супровід учителів-словесників з розвитку дослідницької компетентності в системі науково-методичної роботи ліцею, яку тлумачимо як єдиний комплекс, що сприяє моделюванню процесу підвищення кваліфікації вчителя.

Визначимо основні етапи роботи з учителями-філологами:

1. Початковий етап передбачає вхідну діагностику, що дозволяє одержати відомості про рівень розвитку дослідницької компетентності вчителів. Для реалізації цього етапу використовуємо діагностичний інструментарій (анкетування, тестові методики).

2. Мотиваційно-цільовий етап важливий з позиції визначення мети дослідницької діяльності вчителя, з'ясування мотивації.

3. Когнітивний етап передбачає системну роботу з поглиблення знань, що дозволять організувати власну дослідницьку діяльність та роботу зі здобувачами освіти.

4. Діяльнісний етап дозволить простежити вміння використовувати дослідницькі технології навчання на практиці. Залучення вчителів до самостійної дослідницької роботи, творчої діяльності дослідницького характеру, конкурсної, публікаційної діяльності – певний індикатор рівня розвитку досліджуваної компетентності. Для успішної реалізації цього етапу важливо спланувати систему наукових заходів, які викликать професійний інтерес.

5. Оцінювально-рефлексивний етап дозволить промоніторити успішність науково-методичного супроводу вчителів-філологів та спонукатиме до переосмислення своїх професійних ролей в освіті. Нова парадигма старшої профільної школи вимагає не тільки високого професіоналізму від учителя, але й прагнення до постійного саморозвитку, наукового підходу до навчання, творчості й готовності постійно навчатися.

До основних форм реалізації дослідницької діяльності вчителя належать: науково-практичні конференції, конкурси педагогічної творчості, проблемні семінари, вебінари, майстер-класи, організація олімпіадного руху, науково-дослідницьких робіт у рамках МАН, наукових тижнів, наукових гуртків, розробка навчальних занять, електронних підручників, посібників, відеоінструкцій, відеоуроків, організація проєктної діяльності, власна публікаційна активність, робота над дослідницькою пропозицією та ін. Аналізуючи засоби розвитку дослідницької компетентності, вважаємо, що, крім усталених (методичні посібники, рекомендації, наочні засоби), ефективними є засоби ІКТ (електронні ресурси, навчальні комплекси, інформаційні системи).

Науково-методичний супровід передбачає забезпечення індивідуальної професійної траєкторії розвитку дослідницької компетентності вчителів української мови і літератури, в основі якої особистісно-діяльнісний підхід. Питання самоосвіти – важливий аспект формування досліджуваної компетентності. Моніторинг відповідних темі ресурсів (сайти, онлайн-платформи) та створення електронної сторінки «Дослідницький простір учителя-словесника» з необхідним для початку науково-дослідницької діяльності вчителя контентом сприятиме професійному саморозвитку.

Отже, можливості методичної служби зростають за наявності в ній науково-педагогічних працівників, методистів, які володіють досвідом організації наукової, дослідницької діяльності. Планування заходів, що забезпечать обмін досвідом та навчання, системність методичної роботи з проблеми розвитку дослідницької компетентності вчителя-філолога сприятимуть професійному вдосконаленню фахівця.

Список використаних джерел

1. Бабійчук С. Наукова освіта як педагогічний концепт. *Молодь і ринок*. 2018. Вип. 2 (157). С. 60-63.
2. Земка О. І. Структурні компоненти моделі формування дослідницьких умінь у студентів-філологів. *Вісник*. 2016. №140. Серія: Педагогічні науки. С. 229-232.
3. Сердюк Г. Аналіз основних дефініцій дослідження розвитку дослідницької компетентності вчителів української мови та літератури. *Professional Pedagogics*. 2023. Вип. 1(26). С. 31-40. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.31-40>

Анотація. Сердюк Г. Науково-методичний супровід учителів української мови і літератури ліцею як педагогічна умова розвитку дослідницької компетентності фахівців. У дослідженні проаналізована педагогічна умова розвитку дослідницької компетентності вчителя української мови і літератури. Маємо на увазі забезпечення своєчасного й дієвого науково-методичного супроводу вчителя-філолога з організації дослідницької діяльності здобувачів освіти. Визначено основні етапи роботи з учителями-філологами в системі науково-методичної роботи ліцею.

Ключові слова: учитель української мови і літератури, науково-методичний супровід, дослідницька компетентність.

Abstract. Serdiuk H. Scientific-methodical support of Ukrainian language and literature teachers in lyceum as a pedagogical condition for the development of the research competence of specialists. The study analyzed the pedagogical conditions for the development of the research competence of the Ukrainian language

and literature teacher. We mean the provision of timely and effective scientific and methodological support of the philologist teacher in the organization of research activities of the students of education. The main stages of work with philology teachers in the system of scientific and methodical work of the lyceum are determined.

Keywords: *Ukrainian language and literature teacher, scientific and methodological support, research competence.*

Тетяна Твердохліб

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Україна
tst.khnpu@gmail.com*

Марія Ємельяновська

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Україна
emelanovskaamariia@gmail.com*

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА В САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Самореалізація є ключовим елементом успішного життя. Самореалізована людина може створити собі щасливе майбутнє, спираючись на внутрішні можливості та власний потенціал. Актуальним завданням української освіти є створення умов для самореалізації особистості на етапі навчання у вищій школі.

Велика кількість дослідників займається вивченням теоретичних аспектів цієї проблеми, зокрема вчені намагаються розкрити суть самореалізації. Так, В. Радул її розуміє як процес «здійснення індивідуальних і особистісних можливостей людини у її творчій діяльності. Людина реалізує власний потенціал, сукупність знань, умінь, навичок, евристичні можливості, інтуїцію, здібності, оскільки усвідомлює свою цінність, має мету й плани її реалізації» [Цит. за: 3, с. 88].

Великий тлумачний словник сучасної української мови пропонує трактувати самореалізацію як реалізацію особистістю свого потенціалу (творчого, людського) [2, с. 1299]. Визначення самореалізації також представлено в Універсальному словнику-енциклопедії, де її розуміють як постійне прагнення особистості до повного розвитку власних вроджених можливостей [4]. У визначенні авторки Л. Коростильової самореалізація є реалізацією людиною себе у житті й у повсякденній діяльності, пошук і ствердження власного окремішнього шляху у цьому світі, власних цінностей і сенсу свого існування повсякчасно. За А. Ковалевою самореалізація формується як мета життя особистості, віддзеркалюючи її найважливішу потребу в самоствердженні та самовираженні [Цит. за: 3, с. 89]. У концепції І. Беха зміст і функція самореалізації суб'єкта полягає в процесі предметного втілення його базових інтелектуально-особистісних надбань. На основі аналізу означених трактувань поняття «самореалізація» та думок провідних українських діячів педагогічної науки стосовно її суті, можемо стверджувати, що самореалізацію переважно розуміють як процес реалізації/здійснення/втілення особистістю її внутрішніх особистісних потенцій/можливостей/надбань.

Погоджуємося з Ф. Базаєвою, яка наголошує, що самореалізація пов'язана з діяльністю, орієнтованою на утвердження цінностей, реалізацію потреб росту, розвитку, самовдосконалення у різних сферах власного життя. Важливо, що дослідниця склала перелік основних характеристик самореалізації, а саме: можливість здійснення власних намірів людини; розкриття і розвиток усіх особистісних аспектів; здійснення можливостей розвитку власного «Я», своїх природних талантів; вона включає лише позитивні, морально прийнятні здібності і потреби людини; самореалізація є результатом прояву своєї природної натури і самоствердження в суспільстві; самореалізація проявляється як самостійне визначення особистістю себе і свого майбутнього [Цит за: 1, с. 118-119].

Самореалізація є багатоаспектним та комплексним процесом, який складається з різних компонентів. Слід розуміти, що самореалізація не обмежується досягненням певної мети, вона передбачає постійний розвиток у різних галузях життя. Основними компонентами самореалізації Ж. Воронцова називає самосприйняття, самовираження, саморозвиток, самокерування, самостійність, співробітництво. Ці компоненти взаємодіють, забезпечуючи комплексний підхід до самореалізації [Цит. за: 3, с. 88].

С. Калаур та Н. Олексюк визначають два види самореалізації: особистісну та професійну. Досягаючи останньої особистість має можливість виявити себе як висококваліфікований фахівець. Максимальна професійна самореалізація особистості забезпечується завдяки таким рисам, як: активність, самостійність, відповідальність [Цит за: 1, с. 119]. Саме з майбутньою професійною самореалізацією пов'язана самореалізація студентів під час здобуття освіти в закладах вищої освіти. Створення умов для неї є невід'ємним складником освітнього процесу, спрямованого на розвиток та втілення в життя творчих та особистісних можливостей студентів.

Значний потенціал для того, щоб забезпечити самореалізацію здобувачів вищої освіти має студентський науковий гурток. Він об'єднує студентів, які на некомерційній основі займаються науковою діяльністю у вільний від навчання час. Переважно здобувачі освіти можуть проявити себе як науковці, але також є гуртки, які надають можливість самореалізуватися студентам і в інших сферах. Зокрема, в